

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput III. Ejusdem opinionis falsitas aliis argumentis multipliciter
ostenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

norantia, hominesque plerumque peccare ex vincibili ignorantia malitiæ, etiam dum putant se bene facere, obsequiumque præstare Deo.

- 13 **S**I enim ad peccandum formaliter necessaria sit actualis cogitatio malitiæ, vel actuale de ea dubium, sequitur nulla esse peccata ignorantia. Cum tunc solum peccetur ex ignorantia, dum abest formalis & actualis cogitatio seu cognitio peccati; neque ex ignorantia peccari queat, si ad peccandum malitiæ requiratur notitia. Si enim requiratur notitia malitiæ, non peccatur formaliter, ubi deest notitia malitiæ. Nunquam ergo formaliter peccatur, ubi malitiæ ignoratur. Quippe malitiæ nunquam ignoratur, nisi dum deest notitia malitiæ. Nunquam ergo ex ignorantia malitiæ peccatur, nisi malitiæ notitiâ quis destituatur.
- 14 Et confirmatur 1°. quia per se manifestum est, ignorantibus deesse cognitionem rei ignoratæ.
- 15 2°. Tunc solum ex ignorantia peccatur, dum ignorantia est peccati causa. Hoc autem nunquam accidit, dum adest actualis cognitio peccati. Ignorantia quippe non est causa peccati, nisi per modum removens prohibens, id est quatenus remouet cognitionem, quâ habitâ peccatum non committeretur, prout omnes Theologi fatentur.
- 16 3°. Ubi est peccati cognitio, non est ignorantia peccati, ut per se notum est. Igitur numquam ex ignorantia peccatur, si numquam peccetur, nisi hoc quod fit vel omititur, peccatum esse cognoscatur.

CAPUT III.

Eiusdem opinionis falsitas aliis argumentis multipliciter ostenditur.

- 17 **S**ecundum argumentum contra eandem opinionem, est quia si numquam peccaretur sine prævia actuali cognitione peccati, Augustinus non diceret in Confessionibus suis: *Ed insanabilius peccabam, quò me peccare nesciebam.* Nec alibi diceret, vitam hominis plenam esse peccatis, non solum absque cognitione peccati commissis, sed tunc etiam commissis, cum putant homines Deo placere, vel saltem non displicere quod faciunt. Nemo quippe Deo placere vel non displicere putat, quod malum esse cognoscit. Istud autem Augustinus dicit in lib. de spir. & lit. c. 36. *In multis offendimus omnes, dum putamus Deo, quem diligimus, placere, vel non displicere quod facimus; & postea per Scripturam ejus, sive certâ & perspicuâ ratione commaniti, cum didicerimus quòd ei non placeat, penitendo deprecamur ut ignoscat. Plena humana vita est documentis talibus.*
- 18 Hinc etiam Cornelius à Lapide ad illud I. Cor. 4. *Nihil mihi conscius sum, &c. Putamus (inquit) sæpè nos bene agere, cum malè agi-*

mus; nos ex gratia & Dei amore facere, quod amore nostra gloria, vel cupiditatis facimus. Ita Chrysostomus, & Ambrosius hic. Et Hieronymus Dial. 2. contra Pelagian. ac Basiliius Constit. Monast. c. 2. ubi sic ait: *Cum multis in rebus offendamus Deum, majorem tamen offensarum partem ne intelligimus quidem. Idcirco Apostolus dicebat: "Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc justificatus sum." Quod est idem ac si diceret: Multa delicta committo, quæ committere me non intelligo. Propter hanc causam Propheta ait: "Delicta quis intelligit?"*

Tertium argumentum: unum ex certissimis, unanimumque Theologorum omnium iudicio receptis principiis, est, homines sæpè peccare per errorem culpabilem, sive per conscientiam culpabiliter erroneam. At illa dicitur non esse malum, quod verè malum est. Igitur certissimum est, homines peccare, non solum absque conscientia peccati, sed etiam cum conscientia non peccati: atque adeò verissimum est Apostolicum istud: *Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc justificatus sum.* Quali dicat: *Nullius peccati notitiam vel suspicionem mihi conscientia mea ingerit; non ideo tamen sine peccato sum.*

Respondet Vasquez, idèd Paulum dixisse, *nihil mihi conscius sum*: quia poterat reus esse peccati præteriti, quod ipsum tunc lateret; non quia sine consideratione commissum esset, sed quia factum cum consideratione, poterat oblivioni traditum esse.

Verùm huic evasioni obstat communis SS. Patrum & sacrorum Interpretum expositio, quam nobis exhibet Cornelius à Lapide supra n. 18. Ipseque Apostolus testatur se necesse quòd malum faceret, dum persecutus est Ecclesiam Dei; se nihilominus peccasse, atque ex ignorantia peccasse, & idèd misericordiam contectum fuisse. Quia ignorans, adeoque non cum consideratione peccavit.

Quartum argumentum: secundum omnes alicujus notæ Theologos, Patresque, & Magistros spirituales, justis sæpè peccata surrepunt, tametsi se peccare non intelligant, nec proinde cum consideratione & advertentia peccent, sed per incogitantiam, inconsiderationem, & surreptionem. Si enim ita non esset, quid est quòd in persona ipsorum Regius Propheta tam anxie clamaret: *Delicta quis intelligit? Ab oculis meis munda me.* Et iterum: *Ignorantias meas ne memineris.*

Quintum argumentum: certissimum est, viros, quamlibet sanctitate eximios, in multis peccare. Viri tamen sanctitate eximii (teste S. Theresiâ lib. de 7. mansionib.) vix aliter quàm per incogitantiam, inconsiderationem & surreptionem peccant. Cum ingenti studio cordis puritatem sectentur, & quidquid per cogitationem, imò per solum dubium vel scrupulum, apparet ipsis peccatum & malum, totâ cautione declinant. Nec tamen idèd censent omne se declinare peccatum: cum

cum ipsi etiam cum Psalmista clament: *Delecta quis intelligit? ab oculis meis, &c.* Item cum Apostolo: *Nihil mihi conscius sum, &c.* Sciunt utique ipsorum etiam bonorum operum merita per latentes sordes frequenter infusari. Sciunt occultas irretientis amoris proprii deceptiones, insidiosasque sensuum & concupiscentia illecebras, passionum sub zeli specie decipientium fallacias & intemperantiam, &c. Sciunt denique non raro fieri, quod aliquam infidelitate vel culpa sua, seu negligentia, sibi desit cogitatio faciendorum, quae omittunt, vel omittendorum quae committunt. Atque adeo longe plurima esse, in quibus omnes delinquimus, quae tunc solum deteguntur, cum *revelabit Deus opera tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Quorum licet tantum plura deprehendantur, quanto major conscientiae puritas acquiritur, numquam tamen omnes ejusmodi nexos vel ipsi Sancti in totum deprehendunt: multo minus justi communis vitae, quorum tam delicata non est conscientia, ut (cum S. Augustino) poenalter se peccasse fateantur, siquando plus cantantis sonus, quam Psalmi sensus delectet; siquando in transeuntem leporem, vel araneam, subita curiositas oculis concipiat; siquando absque relatione in Deum lux ipsa conspiciatur, &c. Innumera omissionis peccata a justis communis vitae hominibus committi, tradit alicubi S. Thomas; quae tamen inter culpas ipsi numquam habuerunt, nec de eorum unquam malitia cogitaverunt, innumera v. g. verba otiosa, otiosas cogitationes, otiosas actiones, quibus, absque ullo conscientiae remorsu, tota penes vitam ipsorum plena est. Et quam pauci sunt, qui omnia suae professionis officia norunt, ne ulli unquam per ignorantiam desint? Verendum, ne qui hoc de seipsum praesumunt, profundas humanam mentis tenebras non satis cognitatas habeant. Maximè cum & ipsi in Missa Deum quotidie deprecantur pro innumerabilibus peccatis suis, quae tamen non cognoscunt.

23 Sextum argumentum: non minus certum est mortalia quamplurima sine actuali ad malitiam reflexione committi. Neque enim horrenda, sub culpabili Dei ignorantia, vel de Deo incogitantia, commissa a mortali excusantur, tamen malitia mortalis, offensivaeque Dei, sub ignorantia illa actu non cogitentur. Sicut nec a mortali excusantur idololatria & abominaciones idololatrarum, filios & filias suas demoniis immolantium, iis in regionibus, ubi Primariorum consuetudine, legeque & autoritate Principum, velut legitima terra praedantur; ubi proinde non solum non estimantur mala, sed bona & legitima, lege illa & consuetudine malitiam eorum occultante. Eo tamen non obstante, idololatrias & abominaciones istas inexcusabiles esse Scriptura docet Sapientia 14. Atque ob ejusmodi legitima Cananæos Deus abominatus est, & exterminavit, Levit. 16. & 20. Similiter a mortali

Tom. I.

non excusantur illi, qui, rejecto culpabiliter Evangelio, Christianaque veritate, multa deinde gravia contra legem naturalem & Evangelicam committunt, absque noticia malitiae, quam suscepta lux Evangelica, Christianaque veritas ipsis ingessisset.

Septimum argumentum: a mortali non excusantur homicidia, aliisque hujuscemodi crimina, commissa per ebrietatem, vel passionem, auferentem totaliter usum rationis, si in eam quis voluntarie & culpabiliter incurrit. Idem ergo dicendum de similibus commissis per ignorantiam & incogitantiam culpabilem & voluntariam. Antecedens probat doctrina S. Thomae 1. 2. q. 77. a. 7. *in eo qui voluntarie inebriatur, quasi voluntarium imputatur ei quod per ebrietatem committit.* Et infra: *passio quandoque est tanta, quod totaliter auferat usum rationis, sicut patet in his, qui propter amorem, vel iram, insanunt: & tunc si talis passio a principio fuerit voluntaria, imputatur actus ad peccatum (etiam mortale, uti docet a. 8.) quia est voluntarius in sua causa, sicut etiam de ebrietate dictum est.* De qua rursum 3. contra Gent. 160. *Ebrius ab homicidio non excusatur, quod per ebrietatem committit, quam suam culpam incurrit.*

Nec ad hoc S. Doctor exigit quod homicidium istud sit praecogitatum, si sermo sit de eo qui homicidium committere solet in ebrietate vel passione. Quia 1. 2. q. 20. a. 5. & q. 73. a. 8. docet, eventum malum, tamen non praecogitatum, imputari ad culpam, causaque ex qua sequitur, malitiam aggravare, si ex tali causa sequatur per se, sive ut in pluribus; tamen secus dicat, si ex tali causa solum sequatur per accidens, & ut in paucioribus: Si (inquit a. 5. citato) *eventus sequens non sit praecogitatus, tunc distinguendum est. Quia si per se sequitur ex tali actu, & ut in pluribus, secundum hoc eventus sequens addit... ad malitiam actus. Manifestum est enim, pejorem esse actum, ex quo nata sunt multa mala sequi. Si vero per accidens, & ut in paucioribus, tunc eventus sequens non addit... ad malitiam actus.* Unde quia ex hoc quod aliquis publice fornicatur, per se, sive ut in pluribus, sequitur scandalum plurimorum, quamvis hoc ipse non intendat (ait q. 73. a. 8.) nec forte praevideat, directe per hoc aggravatur peccatum. Culpa quippe ipsius est quod non praevideat. Cum praevidere debeat mala, ex actu suo nata sequi, & stertentis negligentiae sit, absque ista praevisione ad actum procedere.

Hinc octavum argumentum sic conficitur: 26 ut eventus per se consequens ex peccato imputetur ad peccatum, illudque aggravet, non debet esse praecogitatus, sed absque actuali praecogitatione censetur in causa voluntarius, in qua potuit & debuit praecogitari. Culpa quippe hominis est, quod voluntarie posuerit causam absque debita circumspectione, seu consideratione eventuum, qui per se nati sunt consequi ex tali causa. Innumera ergo homi-

Tert

nibus imputantur ad peccatum, tamen ab ip-
sis actu non præcogitata. Quia ex hoc quod
homines ratione præditi, vivunt absque debi-
ta reflexione ad prima syndereleos dictami-
na; ex eo item quod de futura vita, deque
vita præsentis rectè instituenda, potiorique
cura habenda animæ, quam corporis, parum
vel nihil solliciti, toti sunt in satisfaciendis con-
cupiscentiis, sæcularibusque desideriis; ex ta-
liter (inquam) neglecto vitæ ordine, tam-
quam causâ voluntariâ & culpabili, per se
nata sunt sequi innumera peccata, sicut &
innumerabiles incogitantia, inconsiderationes
& irreflexiones ad malitiam eorum. Quæ pro-
inde, licet non præcogitata, in culpabili ista
causa idèò voluntaria censentur, quia potuerunt
debueruntque præcogitari, & culpa hominis
est, quod non præcogitaverit.

CAPUT IV.

*Nonum, decimum, undecimum, duodecimum,
decimum-tertium, & decimum-quartum argu-
mentum contra eandem opinionem.*

²⁷ **N**onum argumentum: si ad peccandum
formaliter necessaria foret notitia seu ad-
vertentia actualis malitiæ, idèò esset quia aliàs
peccatum, quâ tale, non foret voluntarium.
Sed ad hoc necessaria non est actualis notitia,
seu advertentia malitiæ. Neque enim pecca-
tum, quâ tale, esse debet voluntarium for-
maliter & actu, sed sufficit esse voluntarium
virtualiter & interpretativè. Ad voluntarium
autem virtuale & interpretativum, eodem mo-
do requiritur actus cognitionis, sicut & volun-
tatis (ait Doctor Angelicus 1. 2. q. 6. a. 3.) ut
scilicet sit in potestate alicujus considerare, &
velle, & agere. Sicut ergo ad voluntarium vir-
tuale & interpretativum, seu indirectum, non
requiritur volitio actualis, sed sufficit virtua-
lis, consistens in eo quod homo possit & de-
beat velle; sic non requiritur cognitio actualis,
sed sufficit virtualis, consistens in eo quod
homo possit & debeat cognoscere, seu consi-
derare. Quia, sicut S. Doctor ibidem conse-
quenter arguit, *sicut tunc non velle, & non
agere, cum tempus fuerit, est voluntarium; ita
& non considerare.*

²⁸ Et ratio cur virtualiter cognoscere & con-
siderare censeatur, qui potest & debet cog-
noscere & considerare, est tum quia cognos-
cere, posseque & debere cognoscere, æqui-
parantur in jure, sicut scire, posseque & de-
bere scire. Tum quia, uti S. Doctor ait ibi-
dem a. 7. ad 3. tunc non totaliter tollitur cog-
nitio: quia non tollitur potestas cognoscendi;
sed solum consideratio actualis in particulari ope-
rabili. Et tamen hoc ipso est voluntarium, se-
cundum quod voluntarium dicitur, quod est in
potestate voluntatis, ut non agere, & non velle,
similiter & non considerare. Tum denique quia
sicut qui potest & debet prohibere malum,
& non prohibet, censetur ei virtualiter con-

sentire, licet actu non consentiat cap. *sicut di-
gnum* de sentent. excom. Gloss. in l. culpa 36.
ff. de reg. jur. Et qui tacet, cum potest &
debet negare, censetur virtualiter concedere,
licet actu non concedat cap. *qui tacet* de reg.
jur. in 6. cap. *nonne* de præsumpt. l. 2. §. vo-
luntate ff. de solv. matr. sic qui potest & debet
scientiam, seu notitiam & advertentiam compa-
rare, & non comparat, sed vel negligit, vel no-
titiam & advertentiam in seipso voluntariè impe-
dit, per passionem vel habitum pravum, &c. li-
cèt scientiam, notitiam, vel advertentiam actu
non habeat, censetur virtualiter scire, noscere,
advertere, saltem hoc sensu quod perinde pec-
cet ac si sciret, nosceret & adverteret. Eò
quod malum, quod per ignorantiam, inco-
gitantiam & inadvertentiam committit, ipsi
voluntarium sit in causa, voluntariâ utique
ignorantiâ, incogitantia, & inadvertentiâ, uti
docet S. Thomas lect. 3. in cap. 1. lib. 3. Ethic.
Dum (inquit) aliquis ignorat id quod eum
oportet scire, talis ignorantia non causat in-
voluntarium: quia ignorantia hujusmodi non
potest homini habenti usum rationis provenire
nisi ex negligentia. Quia quilibet tenetur adhi-
bere sollicitudinem ad sciendum quid oporteat
eum facere, aut vivere. Unde si ipsa ignora-
tia reputatur voluntaria, cum homo eam non
vult vivere, sicut tenetur; consequens est, quod
nec illud, quod per ejusmodi ignorantiam fit,
involuntarium juvatur. 1. 2. q. 6. a. 8. dicitur
voluntaria ignorantia ejus quod quis potest
scire & debet. Et hinc q. 74. a. 7. ad 2. con-
cludit, quod ex hoc ipso quod ratio superior non
dirigit actus humanos secundum legem divinam,
impediens actum peccati, dicitur ipsa con-
sentire, sive cogitet de lege aeterna, sive non
(nota bene) cum enim cogitat de lege aeterna
actum, eam contemnit; cum vero non cogitat,
eam negligit, per modum omissionis cujusdam.
Unde omnibus modis consensus in actum peccati
procedit ex superiori ratione vel contemne-
te legem aeternam, dum de ea actu cogitat, vel
eam negligente, dum actu non cogitat.

Decimum argumentum: non est idonea in-
cogitantia seu inadvertentia & inconsidera-
tionis excusatio, ubi ipsa incogitantia, seu in-
advertentia & inconsideratio voluntaria est &
culpabilis. Talis namque incogitantia & in-
consideratio non magis excusat, quam igno-
rantia culpabilis & voluntaria. Quam fide cer-
tum est non excusare. Excusaret tamen, si for-
maliter non peccaret, nisi qui actu scit vel ad-
vertit se peccare. Hoc enim posito, nullus
peccaret, nisi qui actu sciret, vel adverteret
se peccare. Nullus ergo peccatum ignorantia
committeret; neque enim peccatum ignorantia
est, quod peccatum esse actu cognoscitur,
vel dubitatur.

Undecimum argumentum: peccata non ex-
cusat necessitas, nec impotentia culpabilis &
voluntaria. Ergo nec inconsideratio seu inco-
gitantia culpabilis & voluntaria, seu volun-
tarius defectus actualis cogitationis & con-